

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES VERTINIMO KRITERIJAI

I. Literatūrinio rašinio turinio vertinimas (21 taškas)

L	T	Temos supratimas
III	7	Tema suprasta. Visas tekstas rodo išskirtinius gebėjimus analizuoti, vertinti ir apibendrinti ¹¹ . Atskleidžiamas literatūrinis (kultūrinis) išprusimas ¹² . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti temos aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos ¹ .
II	6	Tema suprasta. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti temos aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
	5	
	4	Tema suprasta. Motyvuotai išskirti temos aspektai , bet ne visi išnagrinėti.
I	3	Tema suprasta iš dalies (per siaurai / per plačiai / ne visi aspektai motyvuotai išskirti ir išnagrinėti).
	2	
	1	Tema menkai suprasta (tik teksto fragmentai susiję su tema).
–	0	Žr. pastabą.

T	Struktūra
4	Pasirinkta ypač tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai suformuluota, idėjos perteikiamos kūrybiškai, originaliai komponuojant tekstą ¹³ .
3	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai suformuluota, įžanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos.
2	Struktūra ne visai tinkama turiniui perteikti: tema iš esmės plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiški, įžanga turi trūkumų ar /ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
1	Struktūra mažai tinkama turiniui perteikti: temos plėtotei trūksta kryptingumo, pagrindinė mintis ne visai aiški, įžanga / baigiamosios išvados netinkamos.
0	Struktūra netinkama turiniui perteikti: pagrindinė mintis neaiški, įžanga ir išvados netinkamos.

L	T	Kūrinių analizė, interpretavimas ²
III	7	Privalomo ir kito (-ų) autoriaus (-ių) kūrinys (-iai) pasirinkti tinkamai. Kūrinių interpretacija išsami, pagrįsta ne tik turinio analize, bet ir dėmesiu raiškai.
II	6	Kūriniai pasirinkti tinkamai. Kūrinių interpretacija išsami, pagrįsta analize arba ne daugiau kaip 1 interpretavimo trūkumas / fakto klaida, nenaikinantys interpretacijos pagrįstumo.
	5	
	4	Kūriniai pasirinkti tinkamai. Kūrinių interpretacija pagrįsta, bet nepakankamai remiamasi kūrinio analize arba ne daugiau kaip 3 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
I	3	Pasirinkta tik vieno autoriaus kūrinys (-iai) / ne visi kūriniai pasirinkti tinkamai. Kūrinių interpretacija paviršutiniška , bet yra analizės elementų <i>arba</i> ne daugiau kaip 4 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
	2	
	1	Pasirinkta tik vieno autoriaus kūrinys (-iai) / netinkamai pasirinkta kūrinys (-iai). Bandoma interpretuoti kūrinius, bet didžiojoje teksto dalyje apasakojamas siužetas <i>arba</i> ne daugiau kaip 6 interpretavimo trūkumai / fakto klaidos.
–	0	Kūriniai neinterpretuojami , tik apasakojamas siužetas / iškraipomas kūrinio (-ių) turinys. (7 ir daugiau interpretavimo trūkumų / fakto klaidų.)

T	Rėmimasis kontekstu
3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi kūrinių kontekstu ³ .
2	Ne visai tikslingai ir tinkamai remiamasi kūrinių kontekstu. (Ne daugiau kaip 1 fakto klaida.)
1	Bandoma remtis kūrinių / kūrinio kontekstu. / Kontekstas tik paminėtas. (Ne daugiau kaip 2 fakto klaidos.)
0	Kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiamai . (3 ir daugiau fakto klaidų.)

PASTABA. Visas rašinys nevertinamas, jei užduotis neatlikta / parašyta mažiau negu pusė reikalaujamos apimties / parašytas rašinys ne ta tema / neanalizuojamas nė vienas iš nurodytų autorių.

¹ Kūriniai siejami teminiu / probleminiu / idėjų / įvaidžių / motyvų / meniniu ar kitais aspektais.

² Literatūros teorijos sąvokų vartojimas būtinas teksto analizei ir interpretacijai. Netinkamas jų vartojimas laikomas fakto klaidomis.

³ Kontekstas – kultūrinis / istorinis / biografinis.

I. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas (21 taškas)

L	T	Temos, problemos supratimas
II I	7	Tema, problema suprastos. Visas tekstas rodo išskirtinius gebėjimus analizuoti, vertinti ir apibendrinti ¹¹ . Atskleidžiamas kultūrinis (literatūrinis) išprusimas ¹² . Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
	6	Tema, problema suprastos. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai , atskleidžiamos jų šąsajos .
II	5	
	4	Tema, problema suprastos. Motyvuotai išskirti aspektai , bet ne visi išnagrinėti.
I	3	Tema ir / ar problema suprastos iš dalies (per siaurai / per plačiai / ne visi aspektai motyvuotai išskirti ir išnagrinėti).
	2	
	1	Tema menkai suprasta (tik teksto fragmentai susiję su tema).
–	0	Žr. pastabą.

L	T	Argumentavimas, pagrindimas
II I	7	Argumentai tinkami¹, svarūs² ir įtaigūs³. Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine ⁴ (literatūrine ⁵) patirtimi. Kur dera, polemizuojama. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis.
	6	Argumentai tinkami, svarūs. Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis arba ne daugiau kaip 1 argumentavimo trūkumas / fakto klaida, nenaikinantys argumento svarumo.
II	5	
	4	Argumentai tinkami, bet ne visi svarūs. Rašančiojo požiūris pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis arba ne daugiau kaip 3 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
I	3	Ne visi argumentai tinkami ir svarūs. Rašančiojo požiūris iš dalies pagrįstas kultūrine (literatūrine) patirtimi arba ne daugiau kaip 4 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
	2	
	1	Bandoma argumentuoti. Samprotavimas paviršutiniškas, dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas arba ne daugiau kaip 6 argumentavimo trūkumai / fakto klaidos.
–	0	Argumentai netinkami / neargumentuojama arba 7 ir daugiau argumentavimo trūkumų / fakto klaidų.

PASTABA. Visas rašinys nevertinamas, jei užduotis neatlikta / parašyta mažiau negu pusė reikalaujamos apimties / parašytas rašinys ne ta tema / nesiremiama nė vienu iš nurodytų autorių.

¹ Tinkamas argumentas pagrindžia tą teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

² Svarus argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia pritarti pagrindinei minčiai. Argumento svarumas – jo santykis su tema.

³ Įtaigus argumentas – darantis emocijų ir (ar) estetinį poveikį.

⁴ Kultūrinė patirtis – istorinė / biografinė / laikotarpio reiškinijų / idėjų / meno ar kita.

⁵ Literatūrinė patirtis – kūrinio problematikos / idėjų / veikėjo charakterio ar kita.

⁶ Rėmimasis privalomu autoriumi vertinamas, jei, pagrindžiant samprotavimo rašinio temos teiginį, yra įvardytas autoriaus kūrinys ir remiamasi jo medžiaga (siužetu / veikėjais / menine raiška ir pan.).

T	Struktūra
4	Pasirinkta ypač tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai atskleista, idėjos perteikiamos kūrybiškai, originaliai komponuojant tekstą ¹³ .
3	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: tema plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiškiai atskleista, įžanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos.
2	Struktūra ne visai tinkama turiniui perteikti: tema iš esmės plėtojama kryptingai, pagrindinė mintis aiški, įžanga turi trūkumų ar /ir baigiamosios išvados iš dalies pagrįstos.
1	Struktūra mažai tinkama turiniui perteikti: temos plėtotei trūksta kryptingumo, pagrindinė mintis ne visai aiški, įžanga / baigiamosios išvados netinkamos.
0	Struktūra netinkama turiniui perteikti: pagrindinė mintis neaiški, įžanga ir išvados netinkamos.

T	Rėmimasis privalomu autoriumi ⁶ ir jo kontekstu
3	Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais) ir kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu .
2	Ne visai tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais) ir kontekstu . / Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais), tačiau kultūrinis / istorinis / biografinis kontekstas ne visai tinkamas. (Ne daugiau kaip 1 fakto klaida.)
1	Bandoma remtis vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais), tačiau ne visai tinkamai, kultūrinis / istorinis / biografinis kontekstas tik paminėtas. / Tikslingai ir tinkamai remiamasi vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais), tačiau kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiama. (Ne daugiau kaip 2 fakto klaidos.)
0	Bandoma remtis vieno iš nurodytų autorių kūrinio (-iais), tačiau netinkamai įrodomo teiginio atžvilgiu. Kultūriniu / istoriniu / biografiniu kontekstu remiamasi netinkamai / nesiremiama. / Privalomu autoriumi nesiremiama (žr. pastabą).

II. Kalbos taisyklingumo vertinimas mokykloms lietuvių mokomąja kalba (19 taškų)

L	T	Gramatika ir leksika
III	5	0–1
	4	2
II	3	3
I	2	4
	1	5–6
–	0	7–...

T	Rašyba
7	0–1
6	2
5	3
4	4–5
3	6–7
2	8–9
1	10–12
0	13–...

T	Skyryba
7	0–2
6	3
5	4
4	5–6
3	7–8
2	9–10
1	11–14
0	15–...

II. Kalbos taisyklingumo vertinimas mokykloms tautinių mažumų mokomąja kalba (19 taškų)

L	T	Gramatika ir leksika
III	5	0–2
	4	3–5
II	3	6–8
I	2	9–11
	1	12–14
–	0	15–...

T	Rašyba
7	0–3
6	4–6
5	7–9
4	10–13
3	14–17
2	18–21
1	22–26
0	27–...

T	Skyryba
7	0–2
6	3–4
5	5–6
4	7–8
3	9–10
2	11–13
1	14–16
0	17–...

III. Teksto raiškos vertinimas (10 taškų)

L	T	Teksto raiška, stilius, logika	
		Lietuvių mokomąja kalba	Tautinių mažumų mokomąja kalba
III	10	Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama. Minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros. Yra 0–2 stiliaus, logikos trūkumas.	Raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. Tekstas stilistiškai vientisas. Rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai. Leksika tinkama. Minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros. Yra 0–3 stiliaus, logikos trūkumai.
	9	Yra 3 trūkumai.	Yra 4–5 trūkumai.
	8	Yra 4 trūkumai.	Yra 6–7 trūkumai.
	7	Yra 5–6 trūkumai.	Yra 8–9 trūkumai.
II	6	Yra 7–8 trūkumai.	Yra 10–11 trūkumų.
	5	Yra 9–10 trūkumų.	Yra 12–13 trūkumų.
	4	Yra 11–12 trūkumų.	Yra 14–15 trūkumų.
I	3	Yra 13–14 trūkumų.	Yra 16–18 trūkumų.
	2	Yra 15–17 trūkumų.	Yra 19–25 trūkumai.
	1	Yra 18–20 trūkumų.	Yra 26–32 trūkumai.
–	0	Yra 21 ir daugiau trūkumų.	Yra buvo 33 ir daugiau.

PAAIŠKINIMAI:

- Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų 5–12 klasių lietuvių kalbos vadovėliuose, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, pažeidimai.
- Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos laikomos atskiromis klaidomis**, išskyrus šiuos atvejus:
 - kai taškai nerašomi ant *i / j*, laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant *ė*, – kiekviena klaida atskira;
 - nelietuviškų raidžių rašymas laikoma viena klaida visame darbe;
 - žodžių kėlimo klaidos laikomos viena klaida visame darbe.
- Viena klaida laikoma: a) ta pati žodyno klaida visame rašinyje; b) ta pati gramatikos klaida, pasikartojanti kelis kartus tame pačiame žodyje; c) dvejetainių linksnių, susietų vienu valdymu, vartojimo klaidos tame pačiame sakinyje (pvz.: *Lengva žmogui būti geru, sunkiau – teisingu.*). Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos laikomos atskiromis.
- Ta pati žodžių rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus tame pačiame žodyje, laikoma viena klaida. **Galūnių rašybos klaidos laikomos atskiromis** (išskyrus tą pačią klaidą tame pačiame žodyje).
- Akies klaida laikoma atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t. y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.

6. To paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida laikoma viena skyrybos klaida.
7. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.
8. **Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.**
9. Stiliaus, logikos klaidos laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida.
10. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus bei logikos klaidos žymimos paraštėje iki nulio ribos.
11. **Išskirtiniai gebėjimai analizuoti, vertinti, apibendrinti** – kūrėjų novatoriškumo / kūrybos tradicijos / tendencijų atskleidimas / gilesnės kūrinių analizės / originalios išvalgos lyginant ir vertinant kūrinius pasirinktu aspektu / netikėtų sąsajų su kitais kūrinių pateikimas ir pan.
12. **Literatūrinis (kultūrinis) išprusimas** – gilus kūrinio išmanymas / kontekstinių autorių pažinimas / platesnio apsiskaitymo pateikimas / ir pan.
13. **Kūrybiškas idėjų perteikimas ir originalus teksto komponavimas** – tai išskirtiniai gebėjimai, kurie vertinant samprotavimo ir literatūrinius rašinius atpažįstami iš minties plėtotei, samprotavimui tinkamų: epigrafų parinkimo, nestandartinių įžangų (citatų, pavyzdžių pateikimas ir komentavimas ir pan.) / teksto komponavimo pagal idėjų perteikimo logiką (lyginimas, analogija, akumuliacija, t.y. įtaigi pavyzdžių sanakaupa, leidžianti daryti išvadą, ir pan.), retoriškai pagrįsto teksto skaidymo poskyriais su pavadinimais, teksto skirstymo pastraipomis, kuriančiomis, stiprinančiomis įtaigą / nestandartinių išvadų (pabaiga su digresija, t.y. įterptas platesnis požiūris į problemą ar motyvuotas nukrypimas nuo temos, asociatyvus citavimas ir pan.) ir panašiai, t.y. teksto komponavimo pasitelkiant tinkamas retorikos išgales.

Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 500 žodžių, už kiekvienus 30 trūkstančių žodžių atimama po 1 tašką iš bendro įvertinimo.

Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai	Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai
11–40	1	131–160	5
41–70	2	161–190	6
71–100	3	191–220	7
101–130	4	221–250	8

Atsižvelgiant į visuomenės lūkesčius ir valstybės interesą, kad mokyklą baigę mokiniai būtų raštingi, raštingumo vertinimo normos kasmet bus griežtinamos.